

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

**„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.“**

Abonnementsprijs per jaar:		Prijs der Advertentiën:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50	Per regel	f 0.15
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—	Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
Afzonderlijke nummers	„ 0.05	„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □

□ Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGG”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Prof. Dr. J. Spanjaard. † — Verzoek om steun. — Voor-
drachten over Ned.-Indië. — Koloniaal Instituut te
Amsterdam. — Uit de O.-I. Mail. — Feuilleton. —
West-Indië. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees
vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-
Indisch Literatuur-Overzicht. — Leestafels. — Mede-
deelingen. — Officiële Berichten.

Het Hoofdoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië
onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in
die gewesten, om zodoende en ook door het verlenen van
onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweken
tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f2.— 's jaars
(voor Indië en het buitenland minstens f2.50). *)

Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in ééns
schenken van f100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco
het Koloniaal Weekblad toegezonden.

*) Zie inteken-biljet op de achterzijde van den Omslag.
Verzoeken dit ingevuld te zenden aan het adres van den
Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, Heulstraat
17, Den Haag.

De Vereeniging „Oost en West” telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(Secretaris J. L. van Gennep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van
10—12 en 2—4 u., ten kantore Heulstraat 17, 1ste verdieping.

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particu-
liere betrekkingen wenschen te bekwaamen, daartoe
den weg te wijzen en tevens aan Indische onderne-
mingen, maatschappijen en genootschappen de gele-
genheid te bieden zich voor het verkrijgen van werk-
krachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en
de studie der in Nederland vertoevende jongelieden,
afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp
en bijstand te verlenen en hun verblijf in Nederland
zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken.
Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en
feestdagen uitgezonderd — van 9—12 uur te spre-
ken ten Kantore Heulstraat 17, 2e Verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoe-
ding, onderwijs, huisvesting, inrichting enz.
Bureau Laan van Meerdervoort 195, van
10—12 en 2—4 uur.
Secretaris de heer G. C. A. De Witt, wonende
Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wen-
den om hulp voor werkzoekenden.

Prof. Dr. J. SPANJAARD. (†)

Den 7den dezer is in den ouderdom van 64 jaar
overleden prof. dr. J. Spanjaard, oud-directeur van
de Indische Instelling te Delft.

Omtrent den levensloop van den ontslapene schrijft
het H b l., dat hij den 6en Juli 1846 te Haarlem werd
geboren, en na in 1867 aan de gemeente-instelling te
Delft het groot-ambtenaarsexamen te hebben afgelegd
in den loop van datzelfde jaar naar Indië vertrok.

Met verlof wegens ziekte in het laatst van 1868
hier te lande teruggekeerd, werd hij den 15den Janu-
ari 1869, ter vervanging van mr. D. Koorders, be-
noemd tot tijdelijk leeraar in de staatsinstellingen van
Ned.-Indië aan de Indische Instelling te Delft.

Den 21en Juni d.a.v. definitief als zoodanig aan-
gesteld, werd hij bij besluit van 6 Juli 1872 benoemd
tot hoogleeraar en, na het overlijden van prof. J. J.
Meinsma, den 8en October 1886 tot hoogleeraar-direc-
teur der genoemde onderwijs-inrichting. Dit ambt bleef
hij bekleeden tot de opheffing der Indische instelling
op den 1sten Januari 1901.

De senaat der rijks-universiteit te Utrecht benoemde
hem den 20en Januari 1894 honoris causa tot doctor
in de staatswetenschappen.

Een groot deel van zijn werkzaam leven heeft hij
gewijd aan de bevordering van den bloei der voor-
malige Delftsche instelling, terwijl zijn belangstelling
in al wat Indische aangelegenheden betrof steeds on-
verflauwd bleef.

Van de commissie voor het afnemen van de exa-
mens van candidaat-Indisch ambtenaar maakte hij ge-
durende vele jaren als secretaris deel uit.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West”
doet een krachtig beroep op den weldadig-
heidszin en de offervaardigheid van de leden der
vereeniging, ten behoeve van een jongeling van
Indische afkomst, die na voorbereidende studien in
zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toege-
laten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te
lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag
het staatsexamen voor toelating tot een der hooge-
scholen heeft afgelegd en die thans in de rechten
wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze
jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn
leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestver-
mogens en grooten werkklust bij voortgezette studie
een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn ver-
langen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn
ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten
aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f600 ineens zal vermoedelijk toereik-
kend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar

alle waarschijnlijkheid deze jongeling na een éénjarig
verblijf aan de universiteit verder uit een studie-
beurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt
uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging,
den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden wor-
den, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort
in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de nog ontvangen gelden zie onder de
Mededeelingen pag. 8).

Voordrachten over Ned.-Indië.

Nu de winterbezigheden weer een aanvang hebben
genomen, beginnen ook verschillende vereenigingen
met het doen houden van voordrachten. Met blijd-
schap zij opgemerkt, dat onder de aanvangs-lezingen
reeds vele geweest zijn met betrekking tot Nederl.-
Indië, en die goed bezocht werden, wel een bewijs,
dat de belangstelling voor „Tropisch Nederland” over
het algemeen toeneemt. Niet alleen door het Indisch
Genootsch. Moederland en Koloniën en Oost en West,
maar ook door „Oefening Kweekt Ken-
nis”, de Mij. van Bouwkunst, en anderen
zijn zeer leerzame en onderhoudende bijeenkomsten
met deskundige voorlichting georganiseerd. Ook in
het gebouw van den Werkenden Stand te Amsterdam
zal weer een serie besprekingen met lichtbeelden wor-
den gehouden, ditmaal o.a. door den heer Jasper,
over Java en de Afdeling 's-Gravenhage van den
Ned. Typografenbond is bezig een voordrachtsavond
over Ned.-Indië tot stand te brengen. Dit zijn alle
verblijvende verschijnselen.

Maandagavond 7 Nov. j.l. trad de heer J. W.
van N o u h u i s voor de Afdeling Amsterdam on-
zer Vereeniging op tot het houden van zijn voor-
dracht over: **De expeditiën in 1907 en 1909 uitgezonden
ter bereiking van het sneeuwgebergte op Nieuw-Guinea.**

Zeer talrijk waren de vele belangstellenden opge-
komen, zoodat de zaal geheel gevuld was.

Na een woord van welkom door den voorzitter,
Mr. H. S m e e n g e, deelde de spreker op onderhou-
dende wijze het een en ander mede van hetgeen vóór
1907 was verricht en van hetgeen tot dien tijd van
Nieuw-Guinea bekend was.

Aldus zijn onderwerp naderende, werden behandeld
de voorbereiding, in het bijzonder de onderhandelin-
gen met de mede te nemen Dajaks.

In de daarop gevolgde beschrijving van de expedi-
tie van 1909 troffen bijzonder de mededeelingen, be-
treffende land en volk en de moeilijkheden, waarme-
de de leiders, de heer L o r e n t z en spreker, te kamp-
pen hebben gehad om van uit het bivak Alkmaar
over de kammen van het Helwig-, het Wigman-, en
het Treub-gebergte den Wilhelmina-top te bereiken,
en van daar weer terug te keeren.

Door vele en duidelijke lichtbeelden werd de voor-
dracht toegelicht.

Na het krachtig applaus was de voorzitter zeker

de tolk der vergadering, toen hij in zijn slotwoord spreker dankte voor het gebodene, en hem en zijn tochtgenooten rekende tot die mannen, waarop Nederland trotsch kan zijn.

Door zijn bereidwilligheid om op te treden heeft de heer Van Nouhuys zeker een goed werk verricht.

Koloniaal Instituut te Amsterdam.

Aan De Indische Mercur van 18 October 1910 no. 42 is het navolgende ontleend:

„In aansluiting op de mededeelingen in ons nummer van 12 Juli bl. 558 omtrent het te Amsterdam, voornamelijk op initiatief van den oud-minister van koloniën, J. T. Cremer, president der Nederlandsche Handel-Maatschappij, gestichte vereeniging Koloniaal Instituut vermelden wij, dat de Staats Crt. van 7 Oct. als bijvoegsel de Statuten dezer vereeniging geeft. Zij is gevestigd te Amsterdam en wordt opgericht voor den tijd van 29 jaren, gerekend van 11 Augustus 1910 af.

Uiterlijk 1 jaar vóór het eindigen van dezen termijn zal door de vereeniging een besluit worden genomen omtrent haren verderen duur.

De vereeniging stelt zich ten doel, in het algemeen: het verzamelen en verbreiden van kennis omtrent onze overzeesche gewesten, in het bijzonder: de behartiging der handels-, landbouw-, nijverheids- en andere belangen, die zoowel voor het moederland als voor de koloniën uit Nederlandsch koloniaal bezit voortvloeien.

Zij tracht dit doel te bereiken:

a. door de stichting van een gebouw te Amsterdam, dat in het algemeen dienstbaar gemaakt zal worden aan de bevordering van het door de vereeniging beoogde doel, waarheen na verkregen overeenstemming met de Maatschappij van Nijverheid overgebracht zal worden het te Haarlem door haar opgerichte Koloniaal Museum met bijbehorende inrichtingen en waarin ook aan andere instellingen, die naar het oordeel van het bestuur daarvoor in aanmerking kunnen worden gesteld;

b. door het organiseren en aanmoedigen van voordrachten, lezingen en cursussen, het bevorderen van handelonderwijs in den meest uitgebreiden zin, het houden van tentoonstellingen, het uitgeven van geschriften, het verschaffen van inlichtingen en het doen of aanmoedigen van wetenschappelijke onderzoekingen;

c. door alle andere wettige middelen, die bevorderlijk kunnen zijn aan het door de vereeniging beoogde doel;

een en ander hetzij alleen, hetzij in samenwerking met andere instellingen, lichamen of personen. De vereeniging bestaat uit de volgende leden:

a. stichters, zijnde de lichamen of personen die aan de vereeniging een gift of bijdrage schenken ter waarde van ten minste f 25,000;

b. donateurs, zijnde de lichamen of personen, die aan de vereeniging eene gift of bijdrage schenken ter waarde van ten minste f 10,000;

c. gewone leden, zijnde de lichamen of personen, die bij de oprichting aan de vereeniging eene gift of bijdrage schenken ter waarde van ten minste f 5000, of die eene bij huishoudelijk reglement nader te bepalen bijdrage in eens of jaarlijksche contributie betalen;

d. eereleden, die op voordracht van het bestuur door de algemeene vergadering worden benoemd.

Het bestuur der vereeniging bestaat uit de stichters, benevens een nader vast te stellen aantal personen, door eene algemeene vergadering uit de donateurs, gewone en eereleden te benoemen.

Het bestuur kan tijdelijke of permanente commissiën van advies instellen, waarin ook niet-leden der vereeniging zitting kunnen nemen.

Bij ontbinding, om welke oorzaak ook, geschiedt de liquidatie door het bestuur. De bezittingen en activa der vereeniging worden, voor zooverre niet noodig tot betaling der schulden, in vollen en vrijen eigendom aan de gemeente Amsterdam, of wel aan die gemeente zonder voorafgaande liquidatie overgedragen tegen overneming van alle op de vereeniging rustende verplichtingen.

Zoo spoedig mogelijk zal het bestuur met de gemeente Amsterdam de overeenkomsten sluiten, noodig om haar recht op die baten rechtsgeldig te vestigen. Die overeenkomsten zijn aan de goedkeuring der algemeene vergadering onderworpen.

Mocht het bestuur met de gemeente Amsterdam hieromtrent niet tot overeenstemming zijn gekomen binnen een jaar na de oprichting, dan kan ook de bepaling van dit artikel gewijzigd worden met dien verstande, dat daarbij moet zijn uitgesloten de mogelijkheid, dat bij ontbinding der vereeniging, wanneer ook, hare baten, of een deel daarvan, aan de leden ten goede zal komen."

Uit de O.-I. Mail.

Volgens de berichten, die de jongste mail ons bracht, is de cholera op Java afnemende.

Omtrent de cholera-inenting lezen wij in De Java-bode:

Te Batavia hebben zich laten inenten in het geheel 4816 personen, waaronder 3408 Europeanen. Aan inentingsstof was te Batavia verbruikt en naar andere plaatsen verzonden een hoeveelheid, groot genoeg voor pl.m. 17000 personen.

Op de vraag, of er van de ingeënte personen ook door de cholera aangetast waren, kreeg het blad ten antwoord, dat dit bij Inlanders moeilijk was na te gaan. Wat de Europeanen betreft, hadden zich, sedert met de inenting een begin was gemaakt, 18 gevallen van cholera bij Europeanen voorgedaan, waarvan 11 met doodelijken afloop. Van deze 8 personen was er geen enkele ingeënt. Wel had zich bij een ingeënte europeesche vrouw een aanval van hevige diarrhee voorgedaan, waarin de behandelende medicus geen cholera zag. Later werden echter in de faeces cholera bacillen gevonden. Het is nu moeilijk na te gaan, of men hier inderdaad met cholera te doen heeft gehad, daar de medici aannemen, dat in cholera-tijden, zooals deze, de faeces van het meereel der bewoners bacillen zullen bevatten. De aangetaste vrouw, die bovendien uit een zwaar geïnfecteerd huis kwam (voor haar waren reeds enkele andere gevallen bij Europeanen en Inlanders in het huis voorgekomen) was echter in twee dagen volkomen genezen.

In het chineesche hospitaal had men in een zaal, waar zich cholera-gevallen hadden voorgedaan, de helft der patiënten laten inenten, later werd nog een der niet ingeënte patiënten aangetast, hetzelfde geschiedde in de andere zalen, waar ook van de niet-ingeënten een patiënt werd aangetast, van de ingeenten geen enkele. Men kan hier echter natuurlijk zeer makkelijk met een toeval te doen hebben gehad.

In de eerstvolgende aflevering van het Tijdschrift voor Geneeskunde zal hieromtrent een artikel worden opgenomen van de hand van Dr. Nijland.

Naar aanleiding van de geruchten, die rondloopen, omtrent de verschijnselen, die zich zouden hebben voorgedaan na de inenting, deelde men aan bovengenoemd blad positief mede, dat tot nu toe geen dier verschijnselen van dien aard was geweest, dat iemand er zich door behoefde te laten afschrikken.

Wat betreft de enkele medici, die nog altijd tegen de inenting waarschuwen, vernam het blad, dat dezen hun bezwaren nooit in de geneeskundige vereeniging mededeelden, er waren een paar avonden bijeenkomsten van die vereeniging aan de bespreking van het nieuwe middel gewijd geweest, en in die bijeenkomsten was ampel gelegenheid tot debat gegeven. Bij dit debat was echter niemand tegen het middel zelf opgekomen. Wel waren er doktoren geweest, die thans, nu de cholera vermindert, het middel niet meer noodig achtten, maar niemand had het middel zelf ondeugdelijk geacht.

Als een der voordeelen van de inenting noemde men voorts nog, dat vele personen door de behandeling van hun cholera-reeks waren genezen.

Java's groote steden.

De groote steden op Java hebben weer geld noodig. Batavia en Semarang zullen opeenten op sommige rijksbelastingen leggen, en Semarang wil 1½ miljoen leenen.

Een wetsontwerp is ingediend om aan de Indische gemeentelijke en gewestelijke raden het geldleenen te vergemakkelijken.

De Java-bode acht het publiceeren eener begroting door den Raad van Batavia en andere groote steden zeer wenschelijk. Het blad eindigt zijn betoog met de woorden:

„Wij vernemen, dat er aan het einde van dit jaar een gemeentelijk verslag zal verschijnen. Wel is tegen dit denkbeeld oppositie gevoerd, maar onze gemeente-secretaris maakt er zich zeer warm voor en het zal nu ook komen. Een stap, en een flinke, in de goede richting.

Wij weten ook wel, dat onze assistent-resident in den hierboven omschreven zin wil werken. Maar er is tegenstand, natuurlijk; wij zouden niet in Indië zijn, wanneer er niet menschen waren, beveest om te breken met het bestaande, steunende op karrevrachten antecedenten, zich met hand en tand verzetende tegen het nieuwe,

Maar zoo de instelling der gemeentelijke en gewestelijke raden levensvatbaarheid zal hebben getoond — en het krachtadig optreden in de laatste maanden hier, te Semarang, te Meester-Cornelis, te Soerabaja en elders, wijst daarop — zoo zal het toch daarheen moeten.

Waar mogelijk, daar worde belangstelling gewekt; zij moet komen, waar de gemeenten er nu langzaam maar zeker toe overgaan den burgers in den zak te tasten, belastingen te gaan heffen. Doch zij kome niet alleen daarvoor; zij kome voor alle zaken van eenig belang voor de gemeente.

En daarvoor is in de eerste plaats noodig het geven van zooveel mogelijk bekendheid aan wat men voor de gemeente doet of van plan is te doen. Onze ontwerp-verordeningen moeten breed en helder worden toegelicht; er besta geen vrees wat meer gemeentestukken te doen drukken en bekend te maken. Onze begroting geve een zuiver beeld van den toestand der gemeente."

In het Bataviaasch Nieuwsblad lezen wij omtrent de plannen tot vergrooting en verfraaiing der stad Batavia o.m., dat de redactie in de gelegenheid was inzage te nemen van een plan om het land Kondangdia te benutten voor de zoo noodzakelijke uitbreiding onzer stad; zij zegt, dat het plan haar zeer mooi lijkt, de uitvoering daarvan Batavia een stadsgedeelte zal bezorgen, dat een unicum zal zijn in de Indische steden.

Na in grove trekken het een en ander omtrent de aanhangige plannen te hebben medegedeeld, besluit het blad:

„Wie nu meenen mocht, dat het geheel in de lucht hangt, slechts op papier bestaat, heeft het mis, het geld voor deze onderneming is reeds gevonden, binnenkort zal met de werkzaamheden een aanvang worden gemaakt. Het plan der woningmaatschappij is ieder jaar honderd huizen te bouwen, zoodat in vijf jaar de nieuwe stad, of liever het nieuwe stadskwartier, zal zijn verzezen.

Er is zorgvuldig gewaakt tegen beunhazerij op eenig gebied. Zoo is voor den aanleg van plantsoenen de hulp ingeroepen en verkregen van 's lands plantentuin, in den loop der volgende maand worden de pépinières reeds aangelegd. De aanleg van wegen geschiedt onder toezicht van een deskundige, de aanleg van riolen door iemand, die op dit gebied in Europa zijn sporen heeft verdiend, werkbazen uit Holland zullen worden belast met het toezicht op het bouwen, en zoo vervolgens.

In overweging is het plan tot aanleg van een eigen waterleiding, welke het water onder druk uit watertorens tot in de bovenverdieping der huizen zal brengen, met kranen aan de wegen zoowel voor de beproeiing als voor gebruik bij brand. En verder zal een zoodanige vorm van afvoer van faeces gekozen worden, dat vervuiling van den bodem is uitgesloten.

Of er dan werkelijk zooveel behoefte bestaat aan woningen?

Men vrage het maar eens aan de menschen, die maanden en maanden zoeken naar een geschikt verblijf. Aan de hotels en pensions, die overvol zijn. Aan de huizenbouwers, die, lang voordat een huis klaar is, vóórdat de eerste steen gelegd is, reeds aanloop hebben van huurders. Men vrage het aan den administrateur van het land Menteng, die zich verplicht heeft gezien voor de woningen op dat land lijsten aan te leggen van aspirant-huurders die slechts wachten op het oogenblik, dat zij aan de beurt komen om in de gezonde bovenwijken een woning te kunnen betrekken. Of men informeerde naar de stijging van de huurwaarden, zelfs in wijken, waarvoor men vroeger den neus optrok! En als dan het volgende jaar het wijkensstelsel voor de chineezzen wordt opgeheven, zoodat deze dan niet langer verplicht zullen zijn met drie families in één huis te hokken, dan stijgt de nood nog meer, want dan zakken natuurlijk een groot aantal chineezzen uit de stad af naar Weltevreden.

Er is dus niet alleen groote behoefte ontstaan aan woningen, die behoefte zal nog stijgen, en het is de vraag, of in die behoefte voldoende voorzien zal worden door de uitvoering van het plan-Kondangdia. En dit zoo zijnde, behoeft men er geen oogenblik aan te twifelen, dat de uitvoering teleurstelling zal baren.

Wat Soerabaja betreft, melden de Indische bladen, dat de onder-directeur van de Rotterdamsche haven toezicht komt houden op de uitvoering der havenwerken. Ook wordt in het Soer. Handelsblad een dringende oproeping gedaan tot deelname aan de stichting van een model-ziekeninrichting. Op menig gebied dus vooruitgang.

Ditzelfde kan over het algemeen ook getuigd worden van het Inlandsch Onderwijs.

Zoo schrijft de correspondent van de Locomotief uit Solo over de nieuwe Kratonschool:

Deze school nadert haar voltooiing. Hoogstwaarschijnlijk zal ze den 12en Nov. feestelijk worden ingewijd. De bouw is door Z. H. den Soesoehoenan bekostigd, het is een gewone inlandsche school, die bevolkt zal worden door kinderen, behoorende tot de

familie van den soesoehoenan. Daar er ook Hollandsch zal onderwezen worden, zal er natuurlijk een Europeesch onderwijzer aan benoemd moeten worden, en, naar ik vernam, na eenigen tijd ook een onderwijzeres. De nog te benoemen leerkrachten worden door den soenan bezoldigd in zooverre, dat die het salaris in 's lands kas stort. Overigens blijven de benoemden gouvernements-ambtenaar.

Het gebouw is een schepping van den heer Rademaker, architect van den soenan. En zonder overdrijving spreken we, als we hem ons compliment maken. Wat ziet die school er keurig uit. Wat moet het voor het personeel een genot zijn, om daar te werken. Het is een heel verschil met de gouvernementsgebouwen, en toch kost het geheel maar f 18000, dus zeker niet meer dan een even groote gouvernements-school.

Het gebouw bestaat uit 6 lokalen met afmetingen van 7 bij 8 M. Elk lokaal bezit een voldoende hoogte, terwijl er tevens gezorgd is voor een voldoende luchtverversing. Immers boven elk lokaal bevindt zich een dubbele ventilatiekap. De zoldering is van zink vervaardigd. Het trof ons, dat het er zoo heerlijk koel was, wat zeker voor een groot deel aan de ventilatiekap is toe te schrijven. De vloeren bestaan uit gekleurde tegels, zoowel van de lokalen, als van de 3 M. breede galerij, die om het geheele gebouw heenloopt. Het dak der galerij rust op sierlijke houten pilaren. Het geheel is opgeschilderd met een vroolijke, lichtgele verf. Dat ook al maakt de lokalen tot prettige verblijfplaatsen.

Verder bevindt zich in elk lokaal nog een ferme kast en een op een hoog voetstuk staande stoel voor den onderwijzer. Zoowel vóór als achter het gebouw is ruimte voor een flinke speelplaats. Op die vóór de school bevinden zich 2 speelloodsen, één voor de jongens, één voor de meisjes. Zooveel mogelijk heeft men de boomen laten staan, zoodat er al dadelijk geen gebrek aan schaduw is.

De school staat in de onmiddellijke nabijheid van 't verblijf van den soesoehoenan. Aan de voorzijde is zij van den rijweg afgesloten door een fraai ijzeren hek.

Overigens is het speeltuin van omgeving gescheiden door een hoogen muur.

De soesoehoean zelf heeft gedurende den bouw steeds veel belangstelling getoond. Hij geeft blijk, dat zijn doel is ontwikkeling van den Javaan.

Wat betreft de Inlandsche Scholen op de Buitenbezittingen is bepaald, dat bij wijze van proef een school voor kinderen van aanzienlijke inlanders wordt geopend te Sambas (Westerafdeeling van Borneo). Bij die school worden tijdelijk in dienst gesteld, als hoofd der school een onderwijzer der 3de klasse van het openbaar Europeesch lager onderwijs, als onderwijzer voor de maleische taal een inlandsch

onderwijzer, die benoembaar is tot hoofd eener openbare inlandsche school der 1ste klasse, als hulponderwijzer of hulponderwijzeres, onderwijzers der 3de klasse of hulponderwijzeressen van het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Verder zal bij wijze van proef een school voor kinderen van aanzienlijke inlanders worden geopend te Simpang Tiga (Oostkust van Sumatra), welke school den naam van „Serdangsche school" zal dragen.

Irrigatiewezen.

Het door de Welvaartcommissie samengesteld Overzicht van de uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen naar de irrigatie, doet o.m. blikken, dat de aanleg van nieuwe groote werken om onontgonnen streken in cultuur te brengen niet of slechts bij uitzondering worden aanbevolen. Daarentegen wordt ten zeerste aangedrongen op verbetering en uitbreiding van bestaande, voornamelijk Inl. bevoeiingen. Inzonderheid wordt de wenschelijkheid betoogd van den aanleg van permanente verdeelwerken en van het stellen van het waterbeheer onder technische leiding, waardoor zuiniger watergebruik voor de thans reeds bevoeide velden en wellicht uitbreiding van de bestaande bevoeiing mogelijk zal worden. Voor alle grootere werken ter verbetering van de bevoeiingstoestanden wordt aanbevolen, aansluiting aan de bestaande bevoeiing, waardoor elk onderdeel van het nieuwe werk reeds dadelijk na de gereedkoming nut kan stichten en tot partieele uitvoering van het werk kan worden besloten, zonder te wachten op de voltooiing van alle definitieve ontwerpen.

De beide groote irrigatiewerken, waarvan de uitvoering door de Welvaartcommissie wordt aanbevolen, zijn:

1e. die tot bevoeiing van het gebied tusschen de Tjitaroem en de Tjilamaja in Krawang, waarvan het voorloopig ontwerp reeds gereed is, doch waarvan de uitvoering afstuit op de hooge kosten, ongeveer 12½ miljoen gulden, en op gebrek aan personeel;

2e. die tot bevoeiing van de Solovallei; intusschen ontveinst de commissie zich niet, dat na de staking en nadat de toestand in de Bengawandjereestreek door gedeeltelijke verbeteringen zeer is vooruitgegaan en voortgegaan wordt met de uitbreiding van de plaatselijke bevoeiing — op de begroting voor 1910 zijn daarvoor gelden uitgetrokken — de kans niet groot is, dat weder tot uitvoering van het kostbaar werk in zijn geheel zal worden besloten.

Verder worden genoemd een achttal werken van minderen omvang, die bijna alle in onderdeelen zijn te splitsen, welke onafhankelijk van elkaar tot uitvoering kunnen worden gebracht.

legenheid met het bovengenoemd Segai-hoofd, Anji-Lohong.

De goedige dikzak verklaarde reeds lang van plan te zijn geweest, daarin verbetering te brengen, vooral ook, nadat de controleur te Tandjoeng op het verkeer hiervan had gewezen.

Nadat hem op aanschouwelijke wijze was uitgeduid in het bijzijn van eene heele schare belangstellende Dajaks, hoe de „Compenie" wilde hebben, op welke wijze voortaan de kampongs zouden worden ingericht, beloofde Anji zorg te dragen, dat zoo vlug mogelijk aan dezen toestand een einde zou komen.

Over 3 maanden zou deze nog wel niet zoo zijn, zooals de „toean" wenschte, maar dat er al veel verbetering waarneembaar zou zijn, daar kon hij verzekerd van zijn.

Zooals boven reeds gezegd, Anji Lohong is het hoofd der Segai-Dajaks, een indertijd, nu ik zou willen zeggen, bijna beruchte stam. De familie, die toenmaals de hegemonie voerde over dezen stam en thans nog zeer veel invloed heeft, is de familie Pay.

Eenige jaren geleden was het deze familie, die aan den mond der Pangean-rivier een belasting hief, van de door de overige stammen afgevoerde boschproducten (toekei), zeer ten ongerieve van den sultan van Boelangan, gevestigd te Tandjong-Seilor, waardoor eene minder goede verhouding was ontstaan tusschen Segai-Dajaks en Boelanganeezen.

Herhaaldelijk gaf deze verhouding aanleiding tot verwikkelingen, totdat het gouvernement ztch in 1906 met deze aangelegenheid bemoeide en een colonne onder commando van den kapitein Fischer naar Boven-Boelangan zond.

Te veel zou het mij terugvoeren dezen zeer interessanten tocht, waarop Boven-Meliau, Poedjongau en Apo-Kajan werden bezocht, te beschrijven; genoeg zij het te vermelden, dat nog steeds in geheel Boven-Boelangan de „toean-kapitein" in hunne herinnering naleeft. Jammer is het evenwel, dat het eerst 3 jaren moest duren voor en al eer het gouver-

N.V. BERLITZ-SCHOOL Mij.

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
Noordeinde alleen 42B, boven Maison KRUL.
Telefoon 6318.

TALEN: DUI TSCH, ENGELSCH, FRANSCH, ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.

door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.

Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op het juiste adres Noordeinde 42b, boven maison Krul.

PERZISCH IMPOR THUIS LA HAYE.

NOORDEINDE 11. — Téléphone 6008.

Maison la plus ancienne et la plus importante de cette ville, dont les tapis d'Orient, importés directement et garantis authentiques, forment l'Unique Spécialité à l'exclusion de toute imitation.

Réparation des Tapis.

MARTON KULCSAR.

De Inlandsche Politie.

De poeasa is teneinde en de lebaran is tweer voorbij. Het moet erkend worden dat het in de laatste dagen opmerkelijk rustig is geweest, vergeleken bij andere jaren. Geen belangrijke diefstallen of inbraken hadden plaats; van ketjoepartijen geen spoor. Ook van eenige andere ernstige rustverstoring was geen sprake.

Naar de Ind. pers vernam, is het kalm verloop van deze anders vrij woelige dagen voor een groot deel te danken aan den ijver en de goede houding van de Inlandsche politie, in verband natuurlijk met het scherpere toezicht, dat thans uitgeoefend wordt. Een woord van dank mag onze Inlandsche politie over dit resultaat zeker niet onthouden worden en wij voegen daarbij den wensch, dat zij zich ook in het vervolg zoo flink zal mogen houden, opdat de ongunstige dunk der ingezetenen over hare waarde zich langzamerhand zal wijzigen en zij onder de tegenwoordige leiding tot een degelijk korps zal groeien." Aldus het Bat. Nieuwsbl.

nement er toe overging de aanrakingen, die wij toen hadden aangeknoopt, te vernieuwen.

Het optreden van bedoelde colonne had in de Pangean-streek, waar Anji Lohong e.s. zich voor dien veilig waanden, zeer veel indruk gemaakt, maar nog meer de verbanning van het jongste lid der familie Pay, Wan Pay, door Maleiers, zijn aartsvijanden, beschuldigd, te hebben gesneld toenmaals.

Sedert ons optreden toen werd te Moeara Pangean een inlandsche posthouder geplaatst, ten einde zekerheid te hebben, dat de toestand, waaraan toen een einde was gemaakt, bestendig bleef.

Bij onze aankomst te Moeara Pangean werden wij door meer genoemden Anji Lohong, Sig Pay, en diens twee zusters, Lohong en S. Han, verwelkomd, daar de chabar angin hun reeds had bereikt, dat de „commandant baroe" zou komen.

Welk een eigenaardige indruk het op ons maakte toen 2 dames, in reform gekleed, den commandant tegemoet gingen, kunnen de lezers wel begrijpen. Stel u voor, 2 inlandsche vrouwen en dan nog dajaksche met hare, volgens de landsgebruiken uitgerekte orollen tot over de schouders hangende, in Europeesche dracht gekleed.

Hoewel verre van nieuw, vermoedelijk door den vorige(n) bezitster(ter) op een vendutie gekocht, maakte deze dracht een eigenaardigen indruk op ons; liever hadden wij haar in hare nationale kleeding gezien, waarin wij haar later meermalen zagen, n.l. gebloemde kabaja's en zwart katoenen, somtijds zwart-zijden sarongs, gedragen à la directoire.

Oorspronkelijk van plan zijnde, den volgenden dag de reis naar Long Basahan voort te zetten, alwaar sinds eenige maanden de colonne gebivakeerd was, moest daarvan afgezien worden, daar de rivier gedurende den nacht op onrustbarende wijze was gaan banjirren.

Van niets doen hield onze commandant niet, en daarom gebruikte hij die dagen van verplichte rust dan ook om met de toch reeds ingehuurd Dajak-koe-

FEUILLETON.

Onder de Dajaks. *)

Hoewel er reeds veel in den laatsten tijd over dit oer-volkje geschreven werd en het waas van onbekendheid, dat voor velen nog over dezen volksstam, of liever volksstammen lag, reeds gedeeltelijk werd opgeheven, zoo zal ik trachten in deze regelen een steentje bij te dragen tot nog grootere bekendheid, door op populaire wijze eene beschrijving te geven van een 7-maands verblijf onder hen.

Door tot de gelukkigen te behooren, die ingedeeld waren bij een militaire colonne, gelegerd in het Boven-Boelongsche, was ik zeer goed in de gelegenheid dit interessante volkje van nabij gade te slaan, en de landstreek te bereizen.

Hier zij even verteld, dat door de afdeeling Boelangan van West naar Oost, de Kajan-rivier stroomt met hare talloze riviërfes en zijriviertjes.

Tot Moeara Pangean is de Kajanrivier goed bevaarbaar, slechts eene enkele stroomversnelling komt daarin voor, doch gevaren zijn er aan een reis tot daar niet verbonden.

De naam duidt het reeds aan, hier is het, dat de Kajan als rechterzijrivier de Pangean opneemt, een pl.m. 100 M. breede stroom, die, in normale omstandigheden, dus bij geen banjir, een zachtvaardig karakter draagt.

Eenige uren deze zijrivier stroomop vinden we hier achtereenvolgens de kampongs L. Kloe, L. Isan, en L. Noenoek, waarvan laatstgenoemde, als zijnde de woonplaats van het Segai-hoofd, Anji-Lohong, de voornaamste en sedert het vorig jaar tevens de netste kampong van geheel Boven-Boelangan is.

Vlug zou dit alles veranderen, want onze colonne-commandant besprak te Moeara Pangean deze aange-

*) Met bekorting overgenomen uit de Javabode.

Suiker op Celebes.

De Makassaarsche Courant heeft het volgende bericht.

„Men deelt ons mede, dat de assistent-resident van Loewoe, de heer Breedveldt Boer, tijdens zijn verlof op Java, eenige suikermannen heeft gepolst, omtrent het stichten van een suikeronderneming bij Paloppo. In de onmiddellijke nabijheid van die plaats toch, moeten prachtige, thans verlaten, sawahvelden liggen, welke voor de suikercultuur geschikt heeten te zijn.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In een vergadering van de Ver. voor den grooten landbouw bracht de commissie van advies, bij monde van den voorzitter, den heer Van Dien, een concept-verzoekschrift aan den Gouverneur ter tafel. Dit werd afgelezen, waarna op uitnodiging van den heer v. D. eenige gedachtenwisseling ontstond.

De heeren J. C. R. en S. Gonggrijp, Welle en Ter Laag verklaarden zich tegen dat gedeelte van het verzoek, waarin gesproken wordt van kwijtschelding van rente gedurende de eerstvolgende jaren. Dit verschijnsel is nog aangenaamer, wijl een van deze heeren zelf met Gouv. steun werkt.

De heer F. Smith meent, dat wat nu aan voorschotten gegeven is ook strekken kan tot onderhoud van de tusschencultures, en kan zich vereenigen met de kwijtschelding van rente, wat hetzelfde zou zijn als het geven van rentelooze voorschotten, evenals dit met den kleinen landbouw geschiedt.

Eenige leden die voor eigen rekening de bacovecultuur drijven, zagen gaarne de bacove als bijcultuur en verklaarden zich niet bereid de bacovecultuur voort te zetten, zoo hun niet de vrije hand bij de cultuurwijze wordt gelaten; anderen zouden nu wel bereid zijn die cultuur op hunne effecten uit te breiden. Het mogelijke geval werd verondersteld, dat deze plantages zich aan de bacovecultuur zouden mogen onttrekken; alsdan zouden plm. 326 H. A. komen te vervallen: de heeren Ter Laag en Smith verklaarden zich bereid ieder nog minstens 100 H.A. in bacovecultuur te brengen, ter vervanging van die zullen afvallen.

Daarna werd aan de C. v. A. machtiging gegeven het verzoekschrift bovenbedoeld in te zenden hetwelk in hoofdzaak hierop neerkomt:

10. voortzetting van de bacovecultuur met de Congo-varieteit als hoofdcultuur;
20. tegemoetkoming bij tusschencultures;
30. kwijtschelding van rente voor den vervolge;

Hes een begin te maken met het over plm. 1 M. uitkappen van een tracé, Moeara Pangean—L. Basahan, zoodat in den vervolge van een verplicht verblijf te Moeara Pangean voor troepen geen sprake zou zijn.

Onder persoonlijke leiding van den commandant, gingen we des morgens vroeg met de koelies aan den arbeid, aan Anji Lohong en diens zwager Lig Pay, waar noodig, aanwijzingen gevend.

Eenmaal te voren was onder den vorigen colonnecommandant een patrouille gemaakt, dwars door het zeer geaccidenteerde terrein van Moeara Pangean naar L. Basahan, waarbij zeer veel hulp was verleend door een Serawak-Maleier, te Moeara Pangean wonende.

Deze woudlooper werd dus weder medegenomen, zijnde bekend met het vorig afgelegd tracé, hoewel daar natuurlijkerwijze, zijnde plm. 1½ maand te voren beloopt, niet veel meer van te zien was.

Daar boschappen voor den Dajak dagelijks werk is, werd gedurende de eerste dagen een afstand van 3000 M. opengekapt; voor hen, die weten wat het zegen wil in een Borneo's oerbosch zich een pad te banen, een bewijs, dat er door hen, onder leiding van Lig Pay, flink gewerkt was.

Hoe ijverig en vol lust zij oogenschijnlijk ook waren, toch vonden zij het onaangenaam te hooren den derden dag 's morgens, dat de commandant het er op waagde de Kiam Raya te doortrekken; den vorigen dag toch was hij in gezelschap van den controleur van Boelangan en den dokter, bestemd voor de colonne, daar eens een kijkje gaan nemen.

Aan de Kiam Ray zou een detachement genietroepen gelegd worden, om die hindernis op te ruimen, zoodat, daar die werkzaamheden nu niet direct in een paar dagen afgeloopen zouden zijn, naar een geschikte bivakplaats moest uitgezien worden.

Ook schrijver dezes mocht den tocht medemaken, van welke vergunning dan ook gretig gebruik gemaakt werd.

40. recht van opstal van het Gouv. tot 1921 te verlengen.

Bij dit request zal worden gevoegd alles, wat door belanghebbenden is aangemerkt.

„Er schijnt, zoo schrijft „De West”, ook na de bekentenis van medeplichtigheid, door den Britsch-Indiër Jattan dezer dagen afgelegd — niet veel hoop op een spoedige behandeling der zaak-Killinger.

De justitie, zoo vernemen wij, vat het vooronderzoek zeer breed op. Telkens worden nieuwe getuigen gehoord, de oude getuigen opnieuw gehoord.

Zelfs schijnt men nu tot de slotsom gekomen, dat de geneesheer in Essen — die aanvankelijk als een slachtoffer van Killinger was beschouwd — feitelijk een soort medeplichtige is. In het verhoor, hem door de autoriteiten afgenomen, moet de dokter hebben verklaard, dat Killinger steeds schimpte op het Hollandsch bestuur en de afpersing der bevolking door de Hollandsche ambtenaren, zoodat een ander bestuur hier dringend noodig was. Daar nu vaststaat, dat die dokter kapitaal heeft verschaft aan Killinger, wil men daarin zien: hulp verleend in een politiek complot, gesmeed tegen een bevriend land; en zou op dien grond de dokter strafschuldig zijn.”

WAT DE INLANDER ZEGT.

Geneesk. hulp aan de inlanders in Ned-Indië. De zieke inlander blijft gewoonlijk ziek tot aan zijn dood” zegt *Uitvinder in de Pantjaran Warta* van 20 Augustus 1910, no. 186, waaraan het navolgende is ontleend:

Schrijver wijst daarbij op het bekende feit, dat er in verschillende bestuursafdeelingen op Java wel door het bestuur erkende inlandsche vroedvrouwen aanwezig zijn, wier plicht het is bij bevallingen bijstand te verlenen, maar dat die hulp bijna nooit wordt ingeroepen. De inlandsche vrouwen blijven n.l. aan de assistentie van de dorpsdoekoens de voorkeur geven.

Gewoonlijk hoort men als reden daarvan het inlandsch bijgeloof opgeven, maar schrijver deelt dat gevoelen niet. Noch bijgeloof, noch gebrek aan vrouwen in de kundigheden van onze geneesheeren en van de vroedvrouwen is daarvan de oorzaak, zegt hij, maar wel het feit, dat en doctoren en vroedvrouwen den zwangeren inlandschen vrouwen op ruwe wijze vrees aanjagen door niet aan hare wenschen te kunnen of willen tegemoetkomen, en ook, dat bij hulpverlening aan den inlander te hooge geldelijke eischen worden gesteld.

Vele geneeskundigen stellen, volgens schrijver, hunne kundigheden voor veel te hoogen prijs beschikbaar voor den onvermogenen inlander, die daarbij nog de rekening van den apotheker krijgt, welke al spoedig f 2.50 per recept bedraagt.

In drie dajaksche prauwen werd de Kajan opgevaren, en al dadelijk was het merkbaar, welk een verschil het bevaren van dit gedeelte met dat van het vorig traject was.

Telkens was het, als ging men een trap van water op, zoodat de prauw onder eenige graden helling stond, maar eveneens merkten wij ook al vlug, welk verschil het was, maleische of Dajak-koelies in de prauw te hebben.

Nu eerst kwam de Dajak in zijn element. Prachtkerels waren het, alles wat spier was, in volle werking.

Bij hun arbeid was kleeding hen blijkbaar te veel. Toch al eenvoudig, wat hunne uitrusting betreft, werd ook hun, veelal uit boomschors vervaardigd, baadje uitgetrokken, zoodat alleen een tjamat, tusschen de beenen doorgetrokken en eenige malen rond de lendenen geslagen, en een uit rottan vervaardigd mandje op hun hoofd alles was, wat zij aan den lijve hadden.

De prauwen, waarin we zaten, waren ook al zeer eenvoudig. Een uitgeholde boomstam, waaraan met rottan de wanden waren vastgebonden; aan de vóór- en achterstevan een rottankabel bevestigd, met het doel, zooals straks blijken zal; evenveel dajoengs (roei-spanen) als er roeiers in de prauw zijn, met één of twee in reserve, 4 à 5 gaiks (haken), ziedaar alles, waarmede we de reis zouden maken.

Van beschutting tegen zon of regen geen sprake; dit zou maar niets dan hinderlijk blijken te zijn, daar ieder oogenblik een van de kadjangmatten vervaardigd afdak door ahangende takken zou afgeschuurd worden en bovendien de roeiers in hunne bewegingen zeer hinderlijk zou blijken te zijn.

Na ongeveer 1 uur roeiens, of neen, roeien was het niet, het was meer een vooruittrekken met behulp der gaiks, zagen wij de beruchte Kiam Raya in de verte voor ons.

Met den waterstand, waarmede wij naar boven waren gegaan, was hij juist het meest interessant

De inlander kan in het algemeen zulke sommen niet betalen, en daarom blijft hij den ouden sleur volgen.

Nu verstrekt de Regeering wel op onbaatzuchtige wijze geneeskundige hulp aan onvermogenen inlanders in de militaire hospitalen, maar over die ziekeninrichtingen is de inlander in het geheel slecht te spreken.

De ontvangst en bejegening, vooral van het ondergeschikt personeel, is daar allesbehalve welwillend, en de moeite, welke er genomen wordt om een zieken inlander in het leven te behouden, is niet bijzonder groot.

Dan geeft de inlander de voorkeur aan een opname in de ziekenzalen van het Zendinggenootschap te Bondowoso, Poerwodadi, Djoejacarta enz., waarvan dan ook veel gebruik gemaakt wordt. Ook daar is de behandeling kosteloos, of in elk geval bijzonder billijk. Niet overal zijn echter dergelijke inrichtingen.

Verklaart een en ander de reden, waarom de zieke inlander dikwijls geen geneeskundige hulp inroept, gewoonlijk dus ziek blijft, er blijkt tevens uit, zegt schrijver, dat de bestaande regeling tot het verlenen van geneeskundige hulp aan de Inlandsche bevolking van Ned-Indië verre van goed is, terwijl het toch van zeer veel belang is, zoowel voor den inlander als voor het Nederlandsch bestuur.

Een goede geneeskundige behandeling van den inlander zou de bestuurstaak der Regeering verlichten en het vertrouwen der overheerschten opwekken.

Aanbeveling zou het ten zeerste verdienen, wanneer de Regeering kon besluiten tot het verlenen van flinke geldelijke subsidies aan het Zendinggenootschap en andere vereenigen, b.v. ook aan het Leger des Heils, ten einde hen in staat te stellen het aantal ziekenzalen uit te breiden.

Het moeilijk bestaan van den inlander zou dan althans eenigszins worden verlicht, terwijl de uitoefening van de politietak veel gemakkelijker zou worden gemaakt.

De kwakzalverijen, de hocus pocus der hongerige doekoens in de dorpen, zouden geleidelijk verdwijnen, een voordeel, dat niet te hoog genoeg kan worden aangeslagen.

Nederland's liefde voor Nederl.-Indië. Het door den heer A. Cabaton geschreven en bij de Librairie orientale et américaine te Parijs uitgegeven boek, *Les Indes Néerlandaises*, dat o.a. door Dr. Nolen in *De Nieuwe Venlosche Courant* is besproken, wordt in de *Djawa Tengah* van 22 Aug. j.l. aangehaald, o.m. waar wordt gezegd, dat zeker niet verklaard kan worden, dat het Nederlandsch bestuur over Indië in de 17de en 18de eeuw zonder gebreken is geweest, doch wel, dat er sedert de laatste

volgens Anji Lohong, maar tevens het gevaarlijkst. Hij raadde ons dan ook aan, benedenstrooms uit te stappen en over de groote rotsblokken klimmend en klauterend een geschikte plaats voor het te zoeken bivak uit te kiezen.

Alle reizigers hadden blijkbaar de kiam te gering geschat, en zich een geheel andere voorstelling er van gemaakt.

De indruk, die deze rotsmassa dan ook op den reiziger maakte, was meer dan overweldigend.

Stel u eens voor, lezers, een watermassa, die door het groote verval in de rivier al een niet geringe snelheid heeft, werd door 4 à 5 M. hooge rotsblokken heen, die op zeer fantastische wijze over een lengteafstand van plm. 500 M. neergeworpen zijn en door eene bedding, op sommige gedeelten de helft van hare oorspronkelijk, voor de kiam, geperst.

Het was dan ook een gebulder van belang, zoodat van een verstaan van 2 personen, onmiddellijk naast elkaar opgesteld, geen sprake was. Eén witte, schuimende, ronddraaiende watermassa, waar, het was ons nu duidelijk, zelfs geen Dajak met zijn prauw door durfde te gaan. Was de waterstand een halve meter lager, zoodat eenige steenen, die ons aangewezen werden, geheel bloot kwamen, dan zou de reis, hoewel altijd nog gevaarlijk, ondernomen kunnen worden en dan nog hoe, dat zou Anji Lohong en Lig Pay ons morgen, bij den door hen aangegeven waterstand altijd, laten zien.

helft van de 19de eeuw een geheel andere, veel gunstiger toestand is ingetreden, welke aan land en volk ten goede is gekomen.

Niet alleen, dat men van hongersnooden, zooals elders in Aziatische landen kan worden geconstateerd, bijna nimmer iets vernam, maar op het eiland Java heeft de bevolking zich in die periode verdubbeld.

Ned.-Indië verlangt thans zelfstandigheid, doch deze kan, bij gebrek aan eigen kracht, niet anders verkregen worden dan onder leiding van Nederland.

Verder zegt bovengenoemd blad: Over het feit, of een groot en krachtig rijk als Japan betere toestanden in Ned.-Indië in het leven zou kunnen roepen, laat de schrijver zich niet uit; wél is hij van meening, dat Ned.-Indië in Nederlandsche handen moet blijven en niet onder beheer komen van Duitschland, de Vereenigde Staten van Noord-Amerika of Frankrijk.

Nederland en Nederlandsch-Indië hebben elkander wederkeerig noodig, en zijn door aanvulling van wederzijdsche nooden en behoeften groot geworden. Thans wordt door Nederland begrepen, dat het in zijn belang is den inlander gunstig voor zich te stemmen. Aldus de heer Cabaton.

Deze beschouwingen geven aan de Redactie van de **Djava Tengah** de navolgende bespiegeling in de pen:

De liefde van Nederland voor Ned.-Indië bestaat o.i. bij eene nauwkeurige beschouwing meer op het papier dan in de werkelijkheid.

Hoevele boekwerken, fraaiër nog dan die van den heer Cabaton, zijn reeds over Ned.-Indië geschreven?

Zij dienden meer tot verfraaiing van de boekenkast, tot vulling van de bibliotheken der Hollanders dan wel tot hun leering, want van hetgeen daarin geschreven staat is over het algemeen weinig of geen nota genomen. — Multatuli, die nu zoo geprezen wordt, wist veel van de nog bestaande rotheid in Ned.-Indië. Hoeveel heeft men zich aan zijne uitspraken laten gelegen liggen?

De ambtenaren, die naar Ned.-Indië vertrekken, zijn allen met de beste bedoelingen bezielde om den Inlander vooruit te brengen, maar na eenigen tijd verblijf geraken allen in den toestand van onverschilligen sleur.

Van hoevele leden der Iste en IIde Kamer der Staten-Generaal kan men zeggen, dat zij goed op de hoogte zijn van Indische zaken? Bij de jaarlijksche debatten over de Indische Begroting blijven velen weg. Toch voelen zij wel iets voor Ned.-Indië en den inboorling.

Het is de vraag, of de heer Cabaton zelf wel op de hoogte is van de bestuursrichting, welke Nederland ten opzichte van Indië volgt.

Hij stelt in uitzicht eene zelfstandigheid van Ned.-Indië, doch onttrekt zich aan een dieper ingaan van dit onderwerp. En daaraan heeft Indië niet veel.

Maatregelen tot verruiming van de gelegenheid voor inlandsche kinderen om Europeesch onderwijs te ontvangen. In de Boedi Oetomo no. 7 komt ten deze de navolgende mededeeling voor:

Een verblijvend verschijnsel.

Met genoegen ontvingen wij van 't Hoofdbestuur van Boedi Oetomo de opdracht in ons orgaan melding te maken van 't antwoord der Regeering op 't door dat Hoofdbestuur ingediend rekest, gedateerd 23 Mei 1910, aan welk verzoek wij dadelijk voldeden (zie orgaan Boedi Oetomo No. 6, pagina 94). Hieronder laten wij bedoeld besluit in afschrift volgen.

No. 30.

Extract der Besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

Buitenzorg, den 8en Sept. 1910.

Gelezen het rekest, gedagteekend Djokjakarta, 23 Mei 1910 van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Boedi Oetomo”, houdende verzoek om het daarheen te willen leiden, dat van Regeeringswege inrichtingen van onderwijs, uitsluitend bestemd voor Inlanders, in het leven worden geroepen, waarin hetzelfde wordt onderwezen als op de Europeesche lagere scholen, en die aansluiten bij de ten rekest genoemde inrichtingen van onderwijs.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord.

Is goedgevonden en verstaan:

Aan adressanten te kennen te geven, dat maatregelen tot verruiming van de gelegenheid voor Inlandsche kinderen om Europeesch onderwijs, respectievelijk onderwijs in de Nederlandsche taal te ontvangen, in overweging zijn.

Extract dezes zal worden verleend aan den adressant tot informatie.

Accordeert met voorz. Register;
De Gouvernements-Secretaris,
(w.g.) SMEETS.

Aan

het Hoofdbestuur der Vereeniging „Boedi-Oetomo”, te Djokjakarta.

Hoewel wij behooren tot die leden onzer Vereeniging, die geen dadelijk succes van Haar verwachten (op 't eerste congres in 1908 zeiden wij o.m.: „De Vereeniging Boedi Oetomo moge gelijken op den waringin, die eerst op honderdjarigen leeftijd volwassen wordt, maar dan ook eeuwen blijft leven; niet op de kalebas, die binnen een paar maanden ontkiemt, groeit, bloeit en dan sterft); hoewel wij in beginsel tegen 't indienen van rekestten zijn (de Vereeniging Boedi Oetomo voere tot haar leus: „Help u zelf, en God zal u helpen”, schreven we in een der vorige nummers); hoewel de president van Boedi Oetomo precies van hetzelfde beginsel is, waar hij op de laatst gehouden algemeene vergadering zei, dat Boedi Oetomo geen vereeniging van bedelende personen moet zijn *) (djangan djadi perkoempoelan orang minta-minta); hoewel wij zeer sceptisch waren gestemd bij 't indienen van genoemd rekest. „Het Inlandsch onderwijs verslindt thans jaarlijks reeds meer dan 3½ miljoen gulden”; ondanks dit alles, zeggen wij, waren wij toch ten zeerste aange naam verrast, toen wij boyenstaand gouvernementsbesluit onder de oogen mochten krijgen. Hiermede wenschen wij Boedi Oetomo en de Inlandsche jeugd geluk, en hopen, dat de door de Regeering te treffen maatregelen ons Inlanders in vele opzichten zullen bevredigen.

Onze blijdschap bij de ontvangst van bovengenoemd besluit heeft echter een dieper oorzaak. Wij verblijden ons niet zoozeer met het verkregen antwoord **, dan wel met het feit, dat de Regeering met de wenschen en verlangens van onze Vereeniging rekening houdt, haar dus niet geheel negeert, wat door velen ten onrechte beweerd wordt.

Moge Boedi Oetomo zich steeds krachtiger en krachtiger ontwikkelen, zooals de verschijnselen er onmiskenbaar op wijzen, en zooals o.m. ook op de laatst gehouden algemeene vergadering (of wilt ge liever: onder-onsje) gebleken is, waar een ongedwongen, aangename, amicale toon onder alle aanwezigen heerschte, en wij zullen 't zeker nog beleven, dat een deel van het door Boedi Oetomo beoogde doel bereikt wordt.

*) Dit strijdt schijnbaar met 't feit dat overal in naam van 't Hoofdbestuur collectie ten behoeve van Boedi-Oetomo wordt gehouden. De president bedoelde met „bedelen” blijkbaar 't indienen van rekestten, waarop afwijzend beschikt zal worden.

**) Wie zal zeggen, dat de toegezegde maatregelen geen halve maatregelen zullen blijken?
(Noot van den inzender in het orgaan Boedi Oetomo).

WAT DE CHINEES VERTELT.

Afschaffing van de speelpacht in Ned.-Indië. In Het Koloniaal Weekblad van 21 April 1910, no. 16, werd de aandacht gevraagd voor een in de Bintang Tjong Hoa van 18 Februari no. 8 voorkomend opstel van E. T. Tjoa, waarin deze een lans brak voor de afschaffing van de speelpacht in Ned.-Indië. Thans bespreekt Fatiman ditzelfde onderwerp in de **Pewarta Soerabaja** van 15 Augustus 1910, no. 184, waaraan het navolgende is ontleend:

Hazardspel in eigen woning, waaraan de leden van het gezin en de verdere familieleden kunnen deelnemen, is — met vergunning van het plaatselijk bestuur — in Ned.-Indië geoorloofd.

Is men niet in het bezit van zulk eene vergunning en wordt er toch hazardspel gespeeld in de woning, dan krijgt deze daardoor het karakter van eene openbare plaats, waar een ieder wordt toegelaten, en dan is dat hazardspel — in verband met de bestaande speelpacht — verboden.

Overtreding van de bestaande voorschriften wordt gestraft met een geldboete van f 25.— of een vrijheidsstraf tot 12 dagen, al naar door den politierechter wordt bepaald.

Het loffelijk doel, dat in deze voorzit, is de hartstocht voor het spel, hetwelk alle Oostersche volken, zoowel mannen als vrouwen, gemeen hebben, zoo niet tegen te gaan, dan toch te temperen.

Zooals bekend is, bestaan voor de Chineezzen in het bijzonder openbare speelhuizen van den pachter, die daarvoor een pachtsom betaalt aan de Ned.-Indische Regeering.

Waarom juist voor de Chineezzen zulk een instelling in het leven is geroepen, wordt door hen niet begrepen.

Brengt toch het spel in eigen woning niet hetzelfde leed als in het pachthuis?

Het eenige verschil, dat ten deze bestaat, is, dat bij het hazardspel in eigen woning de geldelijke voordeelen komen ten bate van den bewoner, terwijl bij het spel in het pachthuis deze in 's lands schatkist terecht komen *).

*) Wordt bij vergunning tot hazardspel in eigen woning de speelpachter niet geldelijk schadeloos gesteld?

TELEPHOON No. 9540y.

ATELIER D'ART

PORTRAITS EN PEINTURE ET EN SCULPTURE (BAS RELIEFS)

SPECIALITÉ EN AQUARELLES ET PASTELS TRAVAUX D'ART FINS

FRANS W. A. TEUNISSEN

MAISON DE PREMIER ORDRE

LA HAYE

SMIDSWATER 21A

W. P. de Bock

Piet Heinstraat 71-73, hoek Barentszstraat

TELEF. 1769.

—:— JAN JAARSA HAARDEN. —:—

Goosen & Swagerman.

DEN HAAG, Boekhorststr. 149.

DEN BOSCH, Vughtsterstr. 17.

VLEUGELS, PIANO'S, INGEBOUWDE PIANO'S ORGELS.

VERHUUR-

PIANO'S van f 5.— p.m. of f 50.— p. j. af.

VLEUGELS van f 8.— p.m. of f 80.— p. j. af.

SPECIALE INRICHTING VOOR HET GEREEDMAKEN VOOR DE TROPEN.

PIERRE SCHREINER

- ZOUTMANSTRAAT 18-20-22 -

TELEFOON 1864 - DEN HAAG

—:— AMEUBLEMENTEN. —:—

MAGAZIJN INSULINDE

62 SPUISTRAAT

TELEFOON 3687. -0- DEN HAAG.

Beslist GOEDKOOPST en SOLIEDST ADRES voor Dames-, Heeren- en Kinder-Ondergoederen. Onze prijzen zijn VER BENEDEN elke concurrentie.

SPECIAAL INGERICHT voor Indische Families.

Breng een **BEZOEK** aan **BOEATAN** Heulstraat 19, Den Haag.

Bovendien, wanneer het hazardspel schadelijk wordt geacht voor de ontwikkeling van de maatschappij, moet dit dan niet voor de geheele bevolking gelden en het ten allen tijde en overal verboden zijn?

En waarom moet in het bijzonder aan de inlandsche bevolking verboden worden het speelpachthuis te betreden?

Heeft men daarbij het volksgeluk op het oog, waarom zijn de Chineezers dan daarin niet begrepen?

De speelduivel beheerscht toch niet alleen den Chinees?

Honderden, ja duizenden gaan te gronde door het spel, dat buiten de pachthuizen wordt gespeeld.

Daar speelt men bijv. het bekende sikiaspel. Dit wordt niet alleen gespeeld in de kampong, warong, werkplaatsen en handelskantoren, maar zelfs op de politiebureaux.

Vraag bijv. eens aan de magangs (— inlandsche schrijvers) op de officieele bureaux, of zij zich niet bezighouden met het maindjari? Dit is een vingerspel, dat veel overeenkomst heeft met het sikiaspel.

Zoowel ambtelijke functionarissen als koelies en baboes offeren daarvoor hunne 2½ centstukken, en ondervinden van dit spel dikwijls ellende.

Ter hoofdplaats Semarang is ook zeer goed bekend het gadja gemblok, waaraan niet alleen Raden Ajoes, maar ook Europeesche en Chineesche heeren en dames deelnemen.

Toch wordt, ondanks het feit, dat deze spelen zoovele slachtoffers maken bij alle rassen en onder alle standen van de maatschappij de speelpacht door de Indische Regeering gehandhaafd, hoogstwaarschijnlijk ter wille van de opbrengsten, die de Staatskas blijkbaar niet missen kan.

Maar..... gaat het volksgeluk niet boven een door speelpenningen gevulde schatkist? vraagt het blad.

Voor zoover bekend, is er op geheel Java slechts één plaats, waar een speelhuis niet werkt, en dat is op het land van den Chineeschen landheer Phoa Keng Hek, te Bekasie (residentie Batavia).

Deze heer heeft, volgens schrijver, zelf kunnen ondervinden het nadeel, dat de bevolking heeft van het hazardspel en zich kunnen overtuigen van het feit, hoe dientengevolge de onveiligheid op zijn land toenam.

Om die reden trad hij tegenover de Regeering zelf als speelpachter op, betaalde de pachtschat en sloot het speelhuis.

Toch is de heer Phoa Keng Hek slechts een particulier persoon, zegt Fatiman, doch blijkbaar iemand, die iets voor het volksgeluk gevoelt.

Moge zijn voorbeeld bij anderen navolging vinden!

Een ernstig bericht uit Groot-China. — In de *Pemberita Makassar* van 17 Augustus 1910, nummer 96, komt het bericht voor, dat de gevolmachtigden van de provinciën, die te Peking verzameld zijn, om namens de provinciale besturen op eene spoedige opening van het Chineesch Parlement (zie de Kol. Weekbladen van 4 Augustus en 13 October 1910 nos. 43 en 47) aan te dringen, op den 28en Juni 1910 te samen zijn gekomen, onder leiding van Sin Hong Yi, ten einde over de aan te nemen houding nader te beraadslagen.

Op die vergadering is besloten, dat men, in verband met het vaderlandslievende doel, om China vooruit te brengen, zou volharden in de eenmaal aangenomen houding, en dat, wanneer het gedaan verzoek niet werd ingewilligd, men het volk zou aanbevelen geen belasting meer op te brengen.

De Chineesche Regeering heeft den Minister van Binnenlandsche Zaken, Prins Goe, opgedragen, den provinciale gevolmachtigden te verzoeken Peking te verlaten, terwijl een lid van den Grooten Raad (vermoedelijk Prins Tjing) den gevolmachtigden heeft aangeraden geen verzoekschriften ten deze meer in te dienen, en dat men anders verplicht zou zijn de provinciale gevolmachtigden van hunne functies te ontheffen.

Deze gevolmachtigden zoeken thans steun bij de officieren in het leger en hebben naar de provinciën geseind, dat zij Peking niet zullen verlaten, alvorens het verzoek is ingewilligd.

Wanneer beide partijen op hun stuk blijven staan en van geen tegemoetkoming willen weten, zou een tweede Tspingoorlog niet tot de onmogelijkheden behoren.

De Keizer staat niet geïsoleerd, want alle vreemde gezanten hebben zich met den inhoud van het Keizerlijk manifest (Kol. W. 13 October 1910, no. 47) vereenigd, en keuren de koppige houding van de provinciale gemachtigden af.

De Chineesche binnenlandsche politiek beweegt zich tegenwoordig dus blijkbaar op een gevaarlijk terrein.

Het smeulend vuur kan elk oogenblik uitbarsten

en zich ontwikkelen tot een fellen brand, die aan vele menschen het leven zal kosten, wanneer die politiek niet op goede banen wordt geleid door bekwaame en krachtige lieden, die rekening weten te houden met den tijdgeest*).

*) In het Ochtendblad van *Het Vaderland* van 25 Oct. 1910 no. 254, kan men, omtrent het Chineesche Parlement, lezen: dat, onder onbeschrijfelijke geestdrift, de Chineesche Nationale Vergadering, met algemeene stemmen, haar goedkeuring heeft gehecht aan het verzoek tot spoedige bijeenroeping van een werkelijke volksvertegenwoordiging. Zes leden werden belast met de uitwerking van een memorie aan de Regeering. De opening van het eerste Chineesche Parlement zal nu, zegt men worden vastgesteld op het begin van 1913, wellicht reeds eerder.

Van Vreemde Koloniën.

Kolonisten en bestuur op Samoa.

De berichten betreffende de verhouding tusschen kolonisten en bestuur op Samoa wisselen nog al eens af. Volgens de laatste lezing moet die verhouding nog steeds te wenschen overlaten en zouden de kolonisten hopen, dat Dr. Solf, op het oogenblik met verlof, niet zal terugkeeren op zijn post van gouverneur der kolonie.

De kolonisten zouden willen, dat Samoa niet meer wordt behandeld als exploitatie, doch als koloniatie-kolonie. In tegenstelling met de openbare meening in Duitschland houden zij vol, dat er op Samoa nog vele Duitschers zich zouden kunnen nederzetten, waarvoor nog eene groote uitgestrektheid voor den kleinen landbouw geschikten grond zou aanwezig zijn.

Zij keuren bovendien de door het bestuur in het leven geroepen verbodsbepaling af, die aankoop of huur van aan Inlanders behorende gronden betreft. Men had zich, ten einde de inboorlingen te beschermen tegen kwade praktijken van Europeanen, bij dergelijke transactien moeten beperken tot bepalingen om zulke praktijken onmogelijk te maken. Op het oogenblik is het alleen de Deutsche Handels- und Plantage Gesellschaft, die van bedoeld verbod voordeel trekt.

Er bevinden zich thans 12000 acres grond in het bezit van blanken, en op het thans nog onbebouwd gedeelte van die terreinen is plaats genoeg voor meer dan 200 kolonisten. Mocht het bestuur echter toestemmen in de onteigening van aan de inboorlingen behorende terreinen, die zij onbebouwd lieten en wel immer zullen laten, dan zou het aantal kolonisten een veel grootere uitbreiding kunnen ondergaan.

Wat de werkkrachten betreft, die worden vereischt, kan er geen sprake zijn van de diensten van den inboorling, die 3 mark daags voor veldarbeid en 4 mark daags voor den arbeid in het havenbedrijf vragen. Men heeft nu Chineesche koelies laten komen, maar dezen kosten 500 mark per hoofd en zijn over het geheel weinig handelbaar, tengevolge van de lankmoedige arbeidswetgeving. De Chinees is in zijn eigen land aan eene wreede rechtspraak onderworpen, zoodat hij zich onder de zachte strafwetgeving op Samoa alles veroorloofd acht. Er zijn reeds Chineesche en Europeesche opzieners door hen mishandeld en zelfs gedood. De schuldigen werden tot dwangarbeid veroordeeld, maar wisten te ontvluchten.

De kolonisten verlangen verder, dat het bestuur door de belastingschroef aan te draaien voor de inboorlingen dezen zal noodzaken om te arbeiden.

Zij meenen, dat de inboorlingen altijd veel te zacht zijn behandeld. Bij gelegenheid van de verschillende opstanden, die onder het duitsch bestuur voorkwamen, kwamen de aanleggers er altijd af met een zachte straf, indien ze al gestraft werden. Toen de laatste opstand uitbrak, wierp het bestuur, zonder voldoende bewijs, de schuld daarvan op de Europeesche en Amerikaansche handelaars, weer een reden om lankmoedigheid tegenover de opstandelingen te betrachten.

Wat de belastingen aangaat, deze drukken uitsluitend op den handel, en wel in steeds meerdere mate, zoodat een handelaar, die vroeger 50 mark 's jaars moest betalen, thans 400 mark moet bijdragen. Men zou de belasting voor deze categorie van ingezetenen moeten verlichten door de uitgaven te verminderen, hetgeen zeer wel mogelijk zou zijn door vermindering van het aantal ambtenaren. Verder zou men een deel der belastingen door de inboorlingen kunnen laten betalen, door een recht van b.v. 10 mark per ton te heffen van den uitvoer van copra, een product van den inlandschen landbouw. Daaruit alleen zou men reeds 10000 mark 's jaars kunnen trekken.

Voorts verlangen de kolonisten in de door hen ingediende petitie, waaraan hier een en ander is ontleend, nog twee zaken, en wel o.a. de scheiding tusschen de financiën der kolonie en die van de stad Apix, opdat zij, die buiten Apix gevestigd zijn, niet ook moeten bijdragen voor de instellingen aldaar, waarvan zij niet het minste voordeel trekken. Ook wordt de oprichting van een lepra-asyl gevraagd tot bestrijding dier ziekte, die niet alleen onder inboor-

lingen en mestiesen, maar ook onder blanken voorkomt. Zij meenen, dat het rijk eene groote verantwoordelijkheid tegenover de wereld op zich laadt door toe te laten, dat de lepra zich verder uitbreidt.

De katoen-cultuur in vreemde koloniën.

Sedert 1902 zijn in Togo en Oost-Afrika proeven genomen met de katoen-cultuur, en in eerstgenoemde kolonie is men er in geslaagd er eene volkscultuur in het leven te roepen, die aanvankelijk zeer goede resultaten opleverde.

Van 20000 kilogrammen in 1902 steeg de opbrengst der cultuur in Togo tot 560000 kilogrammen in 1909, maar de oogst bleef dit jaar verre beneden dien van het vorige jaar, niet alleen wat de quantiteit betreft, maar wat de qualiteit aangaat. Langzaam en geleidelijk is er achteruitgang in qualiteit geweest, die van dien aard is, dat, terwijl de eerste monsters Togo-katoen 10 tot 16 pfennige meer opbrachten per kilo dan middling american, nu reeds lager dan deze soort worden getaxeerd.

In Duitsch-Oost-Afrika heeft men katoen verbouwd uit egyptisch zaad, maar de soort is er nog al gedegeneerd, hetgeen wordt toegeschreven aan de omstandigheid, dat de planters zich weinig om de keuze van het zaad hebben bekommerd. In elk geval geven de duitsche katoenspinners de voorkeur aan de egyptische katoen, terwijl zij de katoen uit hun eigen kolonie aan de Engelschen overlaten.

Het bestuur van Duitsch-Oost-Afrika heeft nu besloten om zelf de ontwikkeling van de katoencultuur in de kolonie ter hand te nemen, na eene betreffende deze aangelegenheid gesloten overeenkomst met het Kolonial Wirtschafliches Comité, dat voor de proefnemingen met deze cultuur het initiatief had genomen.

Het bestuur heeft in de eerste plaats een verbod uitgevaardigd op den invoer van amerikaansche zaden en zich verder het uitsluitend recht voorbehouden voor de levering van zaden aan de planters.

In Egyptisch Soedan wordt ook reeds katoen verbouwd, en wel op een oppervlakte van omstreeks 700 acres in 1909, waarna in dit jaar ongeveer 1300 engelsche ponden met gezuiverde katoen per acre werden geoogst van uitstekende qualiteit.

Sir William Mather, een deskundige op dit gebied, wees op de goede vooruitzichten voor de katoencultuur in de groote vlakte van Gesira, die besloten ligt tusschen den Blauwen en Witten Nijl, over een afstand van 150 kilometer van noord naar zuid. Hiertoe zijn evenwel irrigatiewerken noodig, waarvan de aanlegkosten zouden moeten worden bestreden uit eene leening, waarvan de engelsche regeering de renten zou waarborgen.

Na den aanleg van irrigatie-werken zou men voor bedoelde vlakte op eene productie van 700000 balen katoen kunnen rekenen, gelijkstaande dus met de katoenproductie van geheel Neder-Egypte.

Engelsch-Indische opium-politiek.

De *Times of India* schrijft, dat verscheidene belangrijke opium-quaesties in behandeling zijn bij de regeering van Engelsch-Indië.

Hieronder nemen de onderhandelingen met China over het voortduren van de overeenkomst, waarbij de geleidelijke vermindering der invoeren uit Engelsch-Indië werd beloofd op voorwaarde, dat de lokale productie van opium in China naar evenredigheid zou worden verminderd, een eerste plaats in.

Het blad schrijft dan:

„De autoriteiten te Peking hebben bepaalde voorstellen gedaan voor het voortduren van deze overeenkomst, doch zijn niet in staat gebleken uit hoofde van het gebrek aan statistieke gegevens, aan te toonen, dat de aanplant van papaver in China werkelijk eenige vermindering heeft ondergaan. De handels-attaché bij het Engelsch gezantschap te Peking stelt thans een onderzoek in, en waarschijnlijk zal er niets beslist worden, voordat zijn verslag zal zijn binnengekomen.

De Engelsch-Indische regeering heeft, naar men verneemt, ook gewezen op de onbillijke heffing van rechten op opium in Kanton, en zal ongetwijfeld gebruik maken van de aanstaande herziening der overeenkomst met China, om verschillende andere quaesties van ondergeschikt belang op dat gebied te regelen.

De *Times of India* moest toch, na al het voorgaande, wijzer wezen en ingezien hebben, dat de opium-politiek voor Engelsch-Indië ten opzichte van China niet te Calcutta, maar te Londen wordt bepaald.

Van Portugeesch Goa.

Een correspondent van de *Times of India* schrijft, in verband met de revolutie in Portugal, het een en ander over den toestand in Goa, waaraan wij het navolgende ontleenen:

„Goa is een land, dat onmiddellijk den indruk

...oor-
rant-
aad-
eidt.

...even
...nde
...tuur
...bede

...ngst
...909,
...van
...reff,
...leidi-
...die
...To-
...per
...ger

...uwd
...ge-
...om-
...ouze
...ge-
...de
...gen

...be-
...uur
...fen-
...met
...de
...had

...bod
...za-
...ou-
...
...ver-
...eks
...300
...cre

...ge-
...ka-
...be-
...ijl,
...aar
...g,
...be-
...re-

...oor
...len
...ka-

...ene
...de

...ina
...bij
...ch-
...ale
...eid

...or-
...er-
...of-
...te
...er-
...an-
...ng
...zal
...ijn

...en
...an
...eld
...ler
...ere
...te

...het
...de
...an
...be-

...i a
...het
...an
...nk

... maakt, dat de helft van de bevolking bedelaars zijn. Men ziet nergens zoo'n collectie bedelzug bij elkaar als bij het douane-kantoor alhier, en het lijkt wel een misdaad, wanneer men de lieden verzoekt heen te gaan.
„Het leven lijkt hier zoo vreemd, en toch, hoe weinig energie en beleid zouden er noodig wezen, om een groote verandering ten goede tot stand te brengen en de stad Panjim tot ontwikkeling te brengen. Gemakkelijk van den zeekant te bereiken en gelegen aan een prachtige rivier, biedt de stad en hare omgeving een heerlijk uitzicht aan, terwijl uit geschiedkundig oogpunt de kerken en ruïnes van oud-Goa den reiziger moeten aantrekken.

„De bewoners lijken mij echter te kort te schieten in dat, wat noodig is om een stad tot ontwikkeling te brengen. In de laatste dagen heb ik hier herhaaldelijk kreten hooren aanheffen ter eere van de republiek door lieden, die, nog kort geleden, bereid waren even hard te juichen voor koning Manuel en die, wanneer de loyalisten den boventoon zouden voeren, onmiddellijk weer klaar zouden staan, om met de royalisten mee te juichen.

„De menschen hier hebben geen eigen politieke meeningen, maar geven getrouw gehoor aan het van Lissabon uitgaande wachtwoord. Nu heeft echter, volgens geruchte, de republiek zelfbestuur aan de koloniën beloofd. Een kansje dus om zichzelf te zijn? Door een zelfstandigen gouverneur en een krachtigen raad van ingezetenen uit de hoofdstad en de voornaamste plaatsen in de provincie zou veel kunnen worden gedaan om het land uit zijn doodslaap wakker te schudden. Maar er is hier met de menschen niets te beginnen, daar partijbelangen hoofdzaak zijn, het algemeen belang slechts als nietige bijzaak wordt beschouwd.

„Het is te vroeg nu reeds te trachten uit te maken, wat de nieuwe gouverneur, Conceiro da Costa, zich als zijne bestuurspolitiek voorstelt, want hij is plotseling tot het bestuur geroepen onder ongewone omstandigheden. Maar men is het er vrij algemeen over eens, dat hij zijn best zal doen om het bestuur goed te voeren.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Indische Gids.

Dr. A. J. Hulshoff Pol, 1e geneesheer-directeur van het krankzinnigengesticht te Lawang, schrijft in de Nov.-afl. van De Indische Gids een deskundig artikel over Opium en alcohol als oorzaken van krankzinnigheid. Eerst stelt de schr. in het licht het gelukkige verschijnsel, dat in nagenoeg alle landen in de laatste jaren krachtige strijd wordt gevoerd tegen misbruik van alcohol en opium. Wat betreft Nederlandsch-Indië, prijst hij de invoering van de opium-regie aldaar, waardoor behalve andere voordelen, den schuiver sedert dien verzekerd is, wat door hem wordt gerookt, tenminste goede waar is. Zijn lichaam zal dus door het gebruik van dit genotmiddel veel minder lijden, dan dit vroeger het geval was, toen het papaversap met verschillende stoffen vervalscht werd.

We kunnen Dr. H. P. in zijn uitvoerige beschouwingen niet volgen, doch alleen het resultaat van zijn onderzoekingen mededeelen, een resultaat, waaruit blijkt, dat alcohol-misbruik veel slechter in zijn gevolgen werkt dan opium-misbruik.

Misbruik van alcohol.

- a. Langzame, doch zekere verwoesting van het lichaam.
- b. Vermeerdert de criminaliteit van diefstal af, tot moord toe.
- c. Geeft een hereditair zwaar belast nageslacht.
- d. 10 tot 40 pct. der krankzinnigen staan op rekening hiervan.

Misbruik van opium (schuiven).

- a. Uitputting van het lichaam.
- b. Vermeerdert de criminaliteit, doch alleen van diefstal.
- c. Geeft geen hereditair belast nageslacht.
- d. Voert uiterst zelden tot krankzinnigheid.

Beschouwd in het licht van deze uitspraak, geeft het te denken, dat in de latere jaren de sterke drank meer en meer zijn weg naar de inlandse bevolking vindt. De schr. besluit, hierop doelende, dan ook: „Mocht de Regeering bij de bestrijding van dezen volkskanker even krachtig optreden als zij dat tegen het opium doet, dan zal zij ook op dit gebied andere koloniale mogendheden tot voorbeeld kunnen strekken.”

Overigens noodzaakt de groote hoeveelheid stof, die bovengenoemd Ind. Gids-nummer bevat, dat wij moeten volstaan met de vermelding van de titels der behandelde onderwerpen. Nl.: Waterwetgeving en waterbeheer in de Gouvernementslanden op Java,

door G. J. du Marchie Sarvaas. — Arbeidsinspectie, door J. E. de Meijer. — Uit de geschiedenis der Oost-Indische Compagnie in de tweede helft der 18e eeuw, door N. Mac Leod. De Gouverneur-Generaal Mossel. III. — De uitkomsten van het welvaart-onderzoek op Java. VI (slot): Algemeene omstandigheden op Inl. handel en nijverheid van invloed. — Op marschivak, door v. d. W. — Varia: De Cheribonsche vrije landen. — Maandelijksche revue van brochures, enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie: De sandelboom. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Een vleiende uitspraak.

In het jongste Nr. van Petermann's Mittheilungen vonden wij in een opstel van Dr. G. Friederici, getiteld: In das Hinterland der Nordküste des Kaiser Wilhelmslandes (Neuguinea), ook het een en ander medegedeeld over de Duitsch-Hollandsche grenscommissie op Nieuw-Guinea, waaraan de naam van kapitein Sachse zoo nauw verbonden is. Dr. Fr. drukt zich daarin o.a. als volgt uit:

„Die Expedition ist auf etwa zwei Jahre berechnet. Sie ist eine unter etwa einem halben Dutzend ganz ähnlicher Unternehmungen, mit denen augenblicklich die sehr rührigen Holländer den Geheimnissen Neuguineas und seiner Schneeberge ganz energisch auf den Leib zu rücken in Begriff sind. Der Abteilung des Hauptmanns (Sachse stehen zwei Dampfmaschinen zur Verfügung, von denen die eine nicht nur acht Seemeilen in der Stunde machen soll, sondern auch macht. Das Detachement ist schon 60 Km. weit ins Innere vorgerückt und hat zwei kleinere vorläufige Posten für die Grenskommission vorbereitet. Die tüchtigen und unternehmungslustigen Officiere sind für ihre Aufgabe sachgemäss vorgebildet und mit vorzüglichen Instrumenten versehen. In unseren ganzen Schutzgebiet haben wir nichts Aehnliches an Unternehmungsgeist und Geldaufwand aufzuweisen. Der Holländer bleibt Niederländer auch in Insulinde und in der Südsee.”

Plantkunde en Landbouw.

Naar aanleiding van het hoogwaardere artikel, dat Prof. Went in het Handelsblad van 6 Oct. j. wijdde aan Prof. Melchior Treub, schrijft Dr. H. Blink in het Nov.-nummer van „De Vragen van den Dag” een opstel, getiteld: Directeur van den Landbouw en Directeur van 's Lands Plantentuin in Ned.-Indië. In tegenstelling met Prof. Went en met Prof. Treub, die meenen, dat voor het ambt van directeur van den Landbouw steeds een wetenschappelijk botanicus moet aangewezen worden, is Dr. Blink van meening, dat de leiding bij het Landbouwdepartement behoort bij een landbouwkundige. Reeds in Febr. 1909 schreef Dr. H. Bl. onder meer: Zij, die de leiding aan den landbouw hebben te geven, moeten een ruimer gezichtskring hebben. Eenzijdige voorbereiding in speciaal botanische of dergelijke inrichting is daarvoor niet voldoende en evenmin noodig; vóór alles is het wenschelijk, dat zij de landbouwkunde in al haar behoeften overzien en kennen, hetzij die van economischen of natuurkundigen aard zijn.” En dat de Regeering de inzichten van Dr. Bl. gedeeld heeft, vinden we bevestigd in de benoeming van den heer Lovink; de zorg voor den landbouw in Ned.-Indië mag, volgens hem, geen aanhangsel van 's Lands Plantentuin zijn, iets, wat schaden moet voor beide. Zeer juist Dr. Bl. het dan ook toe, dat op de begroting voor 1911 een post is voorgesteld, teneinde een chef te benoemen van de verschillende wetenschappelijke instituten, die onder het Departement van Landbouw ressorteeren, welke chef dan ondergeschikt zal zijn aan den Directeur van Landbouw.

Het slot van Dr. Blink's betoog luidt: „Dat is het rechte standpunt. Zoo blijft 's Lands Plantentuin wat hij was: een instituut, dat de beoefening der wetenschap ten doel heeft, maar aan den practischen landbouw, zoo noodig, zijn wetenschappelijke diensten kan bewijzen. Het was een fout, den Directeur van het wetenschappelijk Instituut per se tot Directeur van den Landbouw te willen maken. Dit ging ten koste van landbouw en plantkunde beide. Door die richting, die thans wordt gevolgd, zullen beide zich in volle kracht kunnen ontwikkelen, door ter zake deskundigen, elk op eigen terrein, maar toch organisch verbonden blijven.”

Dat ook overigens Dr. Bl. de groote verdiensten van Prof. Treub niet wil verkleinen, blijkt eveneens uit zijn opstel, wanneer hij spreekt van „den heros op het gebied der botanische wetenschap.”

De Gids. November 1910.

In het jongste Gids-nummer wordt de nagedachte- nis van Prof. Dr. M. Treub in schoone bewoordingen herdacht door Dr. A. A. W. Hubrecht. Een enkele passage uit deze van diepe vereering getuigende levensbeschrijving laten wij hieronder volgen.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen
„MOOI NEDERLAND”,
gevestigd te 's-Gravenhage, Koningin Emmakade 107,
exploiteert uitsluitend fraai en gezond gelegen terreinen in Nederland, o.a. het Villa-Park „Berg en Dal” (Sterrenberg en Keteldal). Gemeente UBBERGEN.
Gelegen aan de beide groote wegen Nijmegen—Kleef, 80 Meter boven 't water, zuivere zandbodem, fraai en afwisselend houtgewas, schoone vergezichten, geregelde tramverbindingen, ruime en gemakkelijke verkeerswegen. *Ontworpen Electriche Bergtram door het geheele terrein.*
Terreinen van alle afmetingen te bevragen aan het Kantoor der Vennootschap en bij den Heer A. CREMERS te Berg en Dal (bij Nijmegen).

OPRUIMING.
J. JANSEN,
KEPPLERSTRAAT 115.
bij de Regentesselaan.
Telefoon No. 2723.

Karpetten.
Linoleums.
Tafelkleeden.
Linnen loopers.
Matten.
Zeilen.
Vitrages.
Wollen loopers.
Divandekken.
2e hands MEUBELEN.
Magazijn geopend 's m. 8—'s av. 10 uur.
In- en Verkoop
van geheele en gedeelten van **INBOEDEL'S.**
Behangerij, Stoffeederij en Beddenmakerij.

N.V. Electriche Drukkerij
„Luctor et Emergo”
Telefoon Intercomm. 4424
's-GRAVENHAGE
Amalia van Solmsstraat 2-4

W. POPPINK, :: :: TELEFOON No. 4485.
Prins Hendrikstraat 141-143.
Geheel gepantserde Hutkoffers. Voor het bagageruim, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 12.50. Voor de hut 100 cM. lang, 50 cM. breed, 36 cM. hoog, m. bak f 11.50. Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. breed, 40 cM. hoog, m. bak f 12.—

Na verteld te hebben, dat Tr. naar Europa was gekomen en zich te St. Raphaël aan de Riviera had gevestigd om tal van zuiver-plantkundige problemen, waarover hij jaren lang studiemateriaal had bijeen verzameld, volledig te bewerken, vervolgt Dr. H.: „Het was dat, hetgeen ons, zijn vrienden, nog het meest kon verzoenen met zijn ietwat overhaast af-treden als directeur van landbouw en met zijn definitief vertrek uit Buitenzorg, welke plaats aan hem en aan hetgeen hij er tot stand bracht wereldvermaardheid dankt. Buitenzorg was reeds lang de zetel van het uitvoerend bewind in Ned.-Indië, en de residentie van een statige rij opperlandvoogden. Dat het geworden is tot een plek, gehuldigd in de wetenschap, en verwaarts de droomen van jonge botanici van alle beschaafde natiën hen heendrijven als ter bedevaart om hun inzicht te verruimen en hun speciale studiën te verdiepen, dat is alleen het gevolg van Treub's idealistische werkzaamheid en van de practische uitkomsten, die deze werkzaamheid heeft opgeleverd.”

In een Naschrift deelt de schr. nog mede, dat de door Prof. Treub in het leven geroepen Commissie (later Maatschappij) tot bevordering van het natuurkundig onderzoek der Ned. koloniën, besloten heeft een Treub-fonds in het leven te roepen, waarvoor o.a. reeds belangrijke bijdragen van het Koninklijk Huis zijn ontvangen.

Voorts treffen we in de Nov.-afl. van De Gids nog aan een interessante bijdrage van Mr. C. Th. van Deventer, getiteld: Insulinde te Brussel. Mr. v. D. vraagt, of het enkel en alleen nieuwsgierigheid zou zijn geweest, die dezen zomer, dag in dag uit, van begin Juni tot einde September de bezoekers van de Brusselsche tentoonstelling in zoo grooten getale deed golven om Cuyper's pendoppo, waar een tiental eenvoudige Inlanders van Ned.-Indië, mannen en vrouwen, hun handwerk: weven, batikken, houtsnijden enz. zaten uit te oefenen? Hij kan dit niet gelooven en verbeeldt zich, dat vooral het kunstig gedoe van de batiksters het tentoonstellings-publiek heeft doen begrijpen, dat hier iets anders te zien was dan een ijdele kermisvertooning en zoo niet bij allen, dan toch bij velen het besef heeft wakker geroepen, dat hier menschen aan het werk waren van een beschaving, anders, maar daarom niet minder dan de onze. Vervolgens vertelt de schr. dan wat meer van dat troepje inlandsche nijveren en van hun eminenten leider, den heer Raden Brata di Widjaja, djaksa van Soemedang, van andere inzendingen uit Insulinde, o.a. van de vele foto's, die zulk een belangrijke rol op de tentoonstelling hebben gespeeld, enz., om dan wat langer stil te staan bij de opheffing der eertijds zoo bloeiende Inlandsche kunstnijverheid en industrieën.

Uit het betoog van Mr. v. D., dat hierop betrekking heeft, stappen wij het navolgende aan:

„De verheffing van de inlandsche nijverheid vormt een onderdeel van de groote taak, die in Indië op de overheid rust. Men denke daarbij niet uitsluitend aan het zoeken van afzetgebied buiten Insulinde, aan het produceeren voor de Westersche markt. In een volkrijk land als vooral Java is, moet wel degelijk aandacht geschonken worden aan de binnenlandsche markt. De koopkracht der inlandsche bevolking is gering en haar woningen zijn daardoor maar schaars van huisraad voorzien, doch hierin kan verandering komen en bovendien, een i g huisraad wordt nu toch reeds in elke woning gevonden. De hoedanigheid van dit huisraad te verbeteren, de nu vaak maar al te diep sluimerenden smaak voor wat mooi en degelijk is ook bij den gewonen Inlander weer wakker te roepen en aldus, met de stijging van geestelijke ontwikkeling en stoffelijken welstand, het alledaagsche leven der massa op een hooger peil te brengen, wie zouden dit lichter kunnen bereiken dan inlandsche nijveren, die juist omdat zij inlandsch zijn een schreefje voor zouden hebben?”

Mr. v. D. hoopt ten slotte dat de vertegenwoordiging van Insulinde op de Brusselsche tentoonstelling den stoot zal geven tot een organisatie van de Inlandsche nijverheid als in zijn betoog uitvoerig werd geschetst „de hardnekkigste twijfelaar aan het nut van wereldtentoonstellingen zou moeten toegeven, dat in dit geval door die vertegenwoordiging iets zeer schoons werd tot stand gebracht.”

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 24: De militaire luchtballon in den oorlog en tegenover het oorlogsrecht, door v. d. M. — Indisch natuurleven. V. Een huis aan een haar (met teekeningen), door A. J. Koens. — De Javasche Bank te Makassar (met plaat). — Tripolitanië. Geschiedenis van Tripolitanië met afbeeldingen), door H. van Kol. — De fabuleuze kossongkoetsier, door W. Kerremans. — De paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg). — Enz.

De Indische Mercur.

No. 44 bevat de volgende artikelen: De rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie (IX), Gemeentebest van Australië, door H. C. Prinsen Geerlig. — Bijdrage tot de kennis der mozaiekziekte, door dr. H. M. Quanjer. — Nederlandsch-Indië op de a.s. Londensche Rubbertentoonstelling. — Nederlandsche Staatscommissie voor de tentoonstelling. — Prijsvraag voor een methode ter bepaling van het kinagehalte van kinabast. — De spaarbank in Ned.-Indië. — Terugbrenging van particuliere landerijen op Java tot het staatsdomein. — De cultuur van Hevea. — Kultuurberichten. Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen enz.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 7, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en Industriëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 12 October '10.

De Sumatrapost t/m id.

Het Bat. Nieuwsblad t/m id.

De Locomotief t/m 11 October '10.

Het Soer. Handelsblad t/m id.

De Sumatrabode t/m 14 October '10.

Tjahaja Sumatra t/m 13 October '10.

Ned.-Ind. Effectenblad no. 39.

De Ind. Mercur no. 45.

Weekblad voor Indië no. 25.

Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw no. 190.

De Banier no. 40.

De Indische Gids, Nov.-afl.

Handels-Revue no. 12.

Bandera Wolanda no. 64.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

De maandelijkse samenkomst van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging met de Redactie-Commissie van Het Koloniaal Weekblad zal plaats hebben op Donderdag den 17den November 1910, 's nam. ten 8½ ure, in „Boeatan”, Heulstraat 17, den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

G. F. C. E. te 's-Hage	f 25.—
Mevr. de Wed. H. G. v. O., id.	„ 25.—
N. N., id.	„ 25.—
F. E., id.	„ 10.—
A. L. C. K., id.	„ 25.—
Jhr. Mr. C. H. J. v. H., id.	„ 50.—
G. te V.	„ 10.—

Voor de opgave,

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van de afd. 's-Gravenhage.

Wordt ter kennis van de leden gebracht, dat voortaan de lokalen van de Club „De Koempoelan” in het gebouw Laan v. Meerdervoort 195, voor alle leden der Afdeling toegankelijk zullen zijn des Woensdags-middags van 2½ tot 6 uur. HET BESTUUR.

Van de Vereeniging Moederland en Koloniën.

Vergadering op 19 November 1910, om 8 uur, in Dilligentia, Lange Voorhout 5. De heer J. W. VAN NOU-HUYS, gezaghebber der Gouvernements-Marine in N.-I.,

zal een voordracht houden, verduidelijkt door licht-beelden, over de door hem meegemaakte ontdekkings-tochten in Nieuw-Guinea, meer in het bijzonder over dien waarbij het sneeuwgebergte werd bereikt.

HET BESTUUR.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 7 Oct. 1910. No. 80.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den voorzitter der hoofdcommissie voor het welvaartonderzoek, W. F. Loudon en aan den leeraar te Batavia M. W. W. van den Abeelen.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar op wachtgeld J. A. Th. van Bronckhorst, de onderwijzeres Mej. K. J. Haverbult, de klerk bij de S.S. H. A. Tanorie, de commies P. C. Paulus en J. P. Stoelman; als lid van de hoofdcommissie voor het mindere welvaart-onderzoek J. C. Heijning.

Benoemd: tot lid van de hoofdcommissie voornoemd J. Homan van der Heide, tot commies te Soerabaja P. R. C. Paulus, tot ingenieur P. P. Inklaar, tot leeraar te Batavia Dr. Z. Kamerling, tot houtvester voor den tijd van vijf jaar F. E. Clavel en S. G. C. Th. Rahm, tot lid van den gewestelijken raad van Kedoe V. Kater en W. Voite.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den directeur van landbouw W. Stenvers.

Benoemd: tot lid van den landraad te Tandjoeng (Balei E. L. Meijer, H. Ketner en F. J. Beunke.

Geplaatst: in het gouv. Celebes en Onderh., de controleur B. C. A. J. van Dinter, in de res. Amboina de id. H. F. N. Roskott, te Pekalongan, de onderwijzeres Mej. S. A. Ruzette.

Overgeplaatst: naar Soerakarta de onderwijzeres Mevr. J. E. Broekhuizen.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als onderwijzeres te Pekalongan Mej. I. E. de Hondt, te Garoet W. de Pinéda, te Tjilatjap Mevr. A. J. A. de Voogt.

Overgeplaatst: naar Malang de onderwijzer G. Booden.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Pamekasan Mej. J. H. G. Lang.

Militair Departement.

Overgeplaatst: bij den gewestelijken staf op Java, de kapitein van den generalen staf G. E. Visscher; bij het hoofdbureau van den generalen staf, de kapitein van den generalen staf P. van Genderen Stort.

Uit de Javasche Courant van 11 Oct. 1910. No. 81.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den chef der exploitatie van den Sumatra Staatsspoorweg G. P. J. Caspersz.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies bij de S.S. op Java O. Verkouteren en de klerk B. A. Green.

Ontheven: op verzoek eervol van de betrekking van posthouder van Zuid-Natoena L. W. Visscher.

Benoemd: tot controleur B.B., P. Scheffer en A. Ph. van Aken, tot onderwijzeres 1e kl. Mej. M. P. H. Kuyjl, 2e kl. Mevr. D. M. Kroes, tot predikant te Medan M. Klaassen.

Belast: met de functiën van chef der expl. van den Sum. Staatsspoorweg G. A. Fokken, van chef der exploitatie S.S. op Java A. W. E. Weijerman, van chef der 4e afdeling J. M. Sloos, met het geven van lessen aan de Koningin Wilhelmina-school te Batavia J. A. van Santwijk, E. P. Wellenstein, en C. H. van den Broek.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den chef van dienst der S.S. op Java de 1e luit. G. W. J. Moorrees en de 2e luitenant A. A. de Rijk en W. E. Boers.

Benoemd: tot onderwijzer 2e kl. te Menado H. Heimans en te Batavia Ch. Meijer, tot id. 3e kl. te Palembang Ch. F. W. Slijper, te Buitenzorg W. H. Dijkema, te Japara B. de Boer.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres te Buitenzorg Mej. A. B. W. H. Grandjean, als hulponderwijzeres Mej. J. Kammer.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der artillerie H. L. F. Vanger en de kapitein der infanterie E. C. Verwey.

Benoemd: tot bataljons-commandant bij het 1e bat. de 1e luit. C. M. A. Quack; bij het 3e bat. de id. W. C. Ockhuizen.

Geplaatst: bij het 8e bat. de 1e luit. W. J. Roms-winkel, bij het 4e de id. L. W. Goslings, bij het 6e de 2e luit. P. F. G. Gerritsen.